

УДК 378.147.091.313:7

ОРГАНІЗАЦІЯ СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ТА СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МИСТЕЦЬКО-ТВОРЧИХ ПРОЕКТІВ

Вергунова В.С.,
Вергунова В.С.,
Vergunova V.S.,

Стаття посвящується розгляду основних напрямків підготовки творчих проектів в сфері мистецтва майбутніми учителями музичного мистецтва в умовах навчального процесу Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка. Розглянуті різні погляди вчених на сутність понять «проект», «проектна діяльність». Підкреслюється необхідність впровадження методу проектів в процес освоєння навчальних дисциплін, який сприяє розвитку креативності, самостійності і відповідальності студентів. Серед напрямків підготовки творчих проектів виділяються: проекти, спрямовані на виконання навчальних завдань, на реалізацію сценарно-режисерських ініціатив, проекти, пов'язані з концертними виступами, профорієнтаційною роботою. Особливості спільної діяльності викладачів і студентів в цьому процесі характеризуються атмосферою партнерства і довіри, опорою на інтереси з боку студентів, особистим прикладом з боку викладача.

Ключові слова: проект, проектна діяльність, творчі проекти в сфері музичного мистецтва, фестиваль

ORGANIZATION OF JOINT ACTIVITY OF TEACHERS AND STUDENTS IN THE PROCESS OF PREPARATION OF CULTURE AND CREATIVE PROJECTS

The article deals with consideration of main directions in preparations of artistic and creative projects by future teachers of musical art in the conditions of educational process in T.H. Shevchenko National University “Chernihiv collegium”. The views of scientists on the essence of such concepts as “project”, “project activity“ are highlighted. The importance of applying the method of projects in the study of academic disciplines, which allows all students to identify their own abilities in accordance with their interests, gain practical experience in a particular field, promote self-realization, and also supports interest in studying in the chosen specialty is emphasized.

In the conditions of the training process for future teachers of musical art of T.H. Shevchenko National University "Chernihiv colehium" the main directions of creation of artistic and creative projects are determined. The first one provides the involvement of students in the project activity, aimed at mastering specific training material. The next one provides the preparation of individual artistic and creative projects, the purpose of which is the expression of students, their script-directing skills and their own directing vision. Another direction is connected with the participation of students and teachers in concert programs. This direction helps to identify the creative abilities of future teachers in the following areas: script development, casting of performers, creation of separate performances (individual or ensemble). The next one characterizes vocational guidance work, which covers, in addition to traditional concert performances in secondary schools, and such forms of work as: flash mobs holding among schools, organizing games with students, developing training for student youth.

It is important to organize the joint activities of teachers and students when creating these projects. Its features are: the teacher's own example, the creation of an atmosphere of trust, partnerships, and support for initiatives by future teachers of musical art.

Key words: *project, project activity, artistic-creative projects, festival*

Стаття присвячена розгляду основних напрямків підготовки мистецько-творчих проектів майбутніми учителями музичного мистецтва в умовах освітнього процесу Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка. Висвітлено погляди вчених на сутність таких понять як «проект», «проектна діяльність». Підкреслюється значущість застосування методу проектів у вивченні навчальних дисциплін, який дозволяє кожному студенту виявити власні здібності відповідно до інтересів, набутти практичний досвід у певній сфері, сприяє самореалізації, а також підтримує інтерес до навчання у обраній спеціальності.

В умовах процесу підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва НУЧК імені Т.Г.Шевченка визначено основні напрямки створення мистецько-творчих проектів. Перший передбачає залучення студентів до проектної діяльності, спрямованої на освоєння конкретного навчального матеріалу. Наступний передбачає підготовку індивідуальних мистецько-творчих проектів, метою яких є самовираження студентів, вияв їхніх сценарно-режисерських здібностей та власного режисерського бачення. Ще один напрямок пов'язується із участю студентів та викладачів у концертних програмах. Цей напрямок дозволяє виявити творчі здібності майбутніх учителів у таких сферах: розробка сценарію, підбір виконавців, створення окремих виконавських номерів (індивідуальних чи ансамблевих). Наступний – характеризує профорієнтаційну роботу, що охоплює окрім традиційних концертних виступів у ЗСО й такі форми

роботи як: проведення флеш-мобів серед шкіл, організацію ігор з учнями, розробку тренінгів для учнівської молоді.

Важливими є організація спільної діяльності викладачів і студентів при створенні означених проектів. Її особливостями є: власний приклад викладача, створення атмосфери довіри, партнерські стосунки, підтримка ініціатив майбутніх учителів музичного мистецтва.

***Ключові слова:** проект, проектна діяльність, мистецько-творчі проекти, фестиваль*

Постановка проблеми. Реформування системи вищої освіти в Україні зумовлене потребою суспільства у кваліфікованих фахівцях, здатних до самовдосконалення й саморозвитку впродовж усього життєвого шляху. Серед якостей, необхідних для здійснення професійної діяльності у сучасних умовах, важливого значення набувають креативність, вміння взаємодіяти з колективом, емоційна стабільність, гнучкість. У зв'язку з цим використання в освітньому процесі методів, спрямованих на розвиток творчого потенціалу особистості, є надзвичайно актуальним. Одним із них є метод проектів, який дозволяє кожному студенту виявити власні здібності відповідно до інтересів, набути практичний досвід у певній сфері, сприяє самореалізації, а також підтримує інтерес до навчання у обраній спеціальності. Особливе значення такий підхід має у підготовці майбутніх фахівців мистецького профілю, зокрема учителів музичного мистецтва, адже вміння створювати творчі проекти є важливою складовою готовності до здійснення музично-освітньої діяльності в закладах середньої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема дослідження особливостей проектної діяльності розглядалась у працях багатьох науковців (В. Гузеєва, О. Коберник, Н. Матяш, О. Пехота, Є. Полат, В. Радіонов, В. Слободченков, С. Сисоєва, І. Щедрик та інші). Її окремі аспекти стали предметом дисертаційних досліджень О. Зисименко, С. Ізбаша, М. Пелагейченко. Питання змісту проектної діяльності

висвітлюються у публікаціях А. Вдовиченко, А. Касперського, О. Коберника, В. Сидоренка, А. Терещука, Л. Хоменко та інших. Важливе значення мають дослідження, присвячені питанням підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва (О. Алексійчук, О. Ростовський, Г. Падалка, О. Реброва, В. Федорчук); впровадженню методу проектів у ЗСО під час вивчення дисциплін естетичного напрямку (Л. Масол, Є. Миропольська, Л. Кондратьєва та інші). Однак проблема залучення студентів до проектної діяльності, у тому числі під час вивчення музичних дисциплін, ще потребує окремого розгляду.

Мета статті полягає у висвітленні основних напрямків підготовки мистецько-творчих проектів майбутніми учителями музичного мистецтва Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка та виявленні особливостей організації спільної діяльності викладачів та студентів у цьому процесі.

У педагогічній науці навчання з використанням проектів пов'язується з ідеями гуманістичного напрямку у філософії та освіті. Так, на думку Дж. Дьюї, це дозволяє учням набути практичного досвіду певної діяльності, а отримані у такий спосіб знання перетворюються на інформацію, що має для особистості ціннісний смисл. «Учитися на досвіді означає бачити попередні й майбутні зв'язки між тим, що ми робимо, і тим, які наслідки ми отримуємо від цього. За таких обставин діяльність стає випробовуванням, експериментом зі світом для того, щоб виявити, який він, а те, що ми називаємо навчанням, – відкриттям зв'язків між речами», – підкреслював учений [2, с. 117].

Відповідно до наукових джерел, під поняттям «проект» розуміється: сукупність концептуальної і формальної моделі, пакет документів, який подає опис на предметній мові того, що і як повинно бути зроблено [3, с. 137]; план, задум реалізації майбутньої діяльності [7, с. 36]; комплекс взаємозалежних одномоментних заходів,

спрямованих на досягнення поставлених цілей при обмежених часових, бюджетних, кадрових та інших ресурсах [5, с. 58].

Підготовка різних проектів, як підкреслював Дж. Джонсон, «дає початок змінам у штучному середовищі» [1, с. 326]. Це особлива діяльність належить до унікальних способів людської практики та пов'язується із передбаченням майбутнього, створенням його ідеального образу, здійсненням та оцінкою наслідків. Важливе значення має те, що у процесі проектної діяльності відбувається розвиток умінь самостійно конструювати знання, орієнтуватися в інформаційному просторі. Це, як відзначала Л. Лук'янова, сприяє самовдосконаленню особистості, відкриває можливості вибору ролі в системі відносин учасників проекту (автор ідей, виконавець, організатор) або залишає право вибору на індивідуальну роботу, і в цьому випадку виконавець проекту поєднує усі ролі в одній особі [4, с 17].

У процесі підготовки майбутнього вчителя музики проектна діяльність відіграє значну роль, адже коли студенти самі готують проекти вони на власному досвіді відчують і переживають ситуації, наближені до реальних умов, набувають практичного досвіду. Разом з тим у них розвивається творче мислення, креативність. У результаті майбутній фахівець, як підкреслював О. Ростовський: «..Усвідомлює значення й суть музично-освітньої і музично-виховної роботи, володіє досвідом творчого використання здобутків музичної педагогіки у своїй практичній діяльності» [6, с. 4].

Включаючись до проектної діяльності майбутні учителі музичного мистецтва можуть оволодіти необхідними складовими для роботи в закладах середньої освіти, серед яких можна виокремити такі здатності та уміння: організувати творчі колективи, керувати діяльністю учнів, розробляти сценарії музично-виховних заходів різних видів, здійснювати їх підготовку та проведення.

Розглянемо основні напрямки підготовки мистецько-творчих проектів студентами Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв.

Один із важливих напрямків – це створення мистецько-творчих проектів, спрямованих на освоєння конкретного навчального матеріалу. Йдеться про підготовку проектів як елементу самостійної роботи студентів у межах опрацювання відповідних тем навчальних дисциплін. Зокрема, під час вивчення навчальної дисципліни «Сценарно-режисерська розробка музично-виховних шкільних заходів» студентам пропонується підготовка проектів, метою яких є набуття досвіду написання сценаріїв, розвиток організаційних навичок, режисерського бачення заходів. Наприклад, при розгляді теми «Основи сценарної роботи в школі», майбутнім фахівцям пропонується підібрати та запропонувати сценарії різних видів відповідно до віку учнів на основі аналізу теоретичного матеріалу, опитування студентів старших курсів, безпосередньої участі учителів музики, відвідування заходів у школі тощо. Кращому «зануренню» у специфіку режисерської діяльності сприяють створення музично-театральних студій у межах однієї групи, де студенти мають змогу «приміряти» на себе різні ролі (виконавець, керівник, помічник, організатор, менеджер тощо).

У ході вивчення навчальної дисципліни «Методика постановки музично-виховних шкільних заходів» студенти можуть створювати як індивідуальні, так й колективні творчі проекти. Їх метою є підготовка до режисерсько-постановочної діяльності в школі, організації музично-виховної роботи зі школярами. Це передбачає проведення музичних концертів, шкільних свят, а також різноманітних форм музично-просвітницької роботи. При колективних формах роботи учасники не обмежуються кількістю тільки певної групи, а включають інших студентів, що виявляють бажання взяти участь у них.

Важливими є взаємодія викладачів і студентів при створенні означених проєктів. Так, при виконанні того чи іншими завдання, педагог виступає в ролі консультанта. При цьому ці завдання повинні сприйматись майбутніми фахівцями не просто як абстрактні вправи, а мати реальну перспективу практичного втілення, що буде сприяти зацікавленості, кращій «включеності» студента у роботу.

Наступний напрямок – підготовка індивідуальних мистецько-творчих проєктів, метою яких є самовираження студентів, вияв їхніх режисерських здібностей, власного бачення. Для цього на факультеті дошкільної, початкової освіти та мистецтв викладачами спільно зі студентами було організовано фестиваль сценарно-режисерської майстерності «Режfest» (ініціатори – доцент кафедри мистецьких дисциплін В. Вергунова та викладач О. Власова). Метою проведення фестивалю є розкриття творчого потенціалу майбутніх учителів у сфері підготовки музично-виховних заходів різного виду. Особливістю цього фестивалю є те, що учасникам необхідно самостійно здійснювати підготовку власних проєктів на усіх етапах: починаючи від ідеї, розробки сценарію, організації репетицій, пошуку учасників та закінчуючи презентацією й самооцінкою результатів. При цьому викладач надає відповідну психологічну та емоційну підтримку студентам, допомагає при виборі ідеї, теми, місця проведення, бере участь у організаційних питаннях. Для нього важливе значення має вияв ініціативи самого студента, опора на його інтереси, бажання й режисерське бачення. Такий підхід дозволяє краще зрозуміти, які саме теми цікаві студентам, а підготовка й демонстрація проєктів дозволяє виявити важливі якості майбутніх учителів музичного мистецтва: вміння працювати в команді, «відчувати» аудиторію, вирішувати різні ситуації, що виникають під час роботи над завданнями.

Уперше фестиваль було проведено у 2018 році, до якого залучилися студенти III-V курсів спеціальності «Середня освіта. Музичне

мистецтво». Тут були представлені різні мистецько-творчі проекти, що відрізнялись цікавими темами та формами подачі матеріалу. Зокрема глядачам були презентовані: моновистава «Життя в 10 листах» (Лисиця К., 35 гр.), музична майстерня «Мюзикл-рум» (Маківчук М., 53 гр.), музична подорож «Відоме-невідоме» (Виноградський Ж., 34 гр.), круглий стіл «Мистецтво на екрані» (Роцін П., 34 гр.), концерт-сюрприз «За кадром: життя крізь музику» (Кухта О, 35 гр.), зустріч біля вогнища «Зефір» (Денисюк А., 35 гр.), ток-шоу «Один на один» (35 гр.), зустріч-спогади «Таємнички зі скарбнички» (44 гр).

Під час участі у фестивалі майбутні фахівці мали можливість відвідати заходи інших студентів, за бажанням приймати безпосередню участь у них. Це сприяло розвитку навичок командної роботи, комунікаційних умінь. Важливо, що на фестиваль запрошуються випускники минулих років, які працюють у сфері організації заходів для різних вікових груп. Так, випускниця минулих років А. Харитоненко, керівник театрального гуртка «СТЕМ» Обласного палацу для дітей та юнацтва (м. Чернігів) представляла проект «Театралізоване містечко», у якому брали участь учні початкової та основної школи. Ю. Коновченко (керівник гуртка Чернігівського медичного коледжу) підготувала проект «Історія кохання», у якому відображалась її робота зі студентами-медиками.

Наступний напрямок підготовки мистецько-творчих проектів пов'язується із участю студентів та викладачів у концертних програмах факультету, університету, а також Чернігівського обласного філармонійного центру фестивалів та концертних програм. Цей напрямок дозволяє виявити творчі здібності майбутніх учителів у таких сферах: розробка сценарію, підбір виконавців, створення окремих виконавських номерів (індивідуальних чи ансамблевих). Важливе значення тут має взаємодія викладачів (як ініціаторів проектів) та студентів (не тільки як виконавців, але й помічників, партнерів). Йдеться

про їхню спільну діяльність та співпрацю на всіх етапах підготовки певного заходу. Це виявляється у створенні доброзичливої атмосфери спілкування, уважному ставленні до студентських ідей та пропозицій. Особливість такої роботи виявляється також у можливості виступів викладачів та студентів на одній сцені, що сприяє створенню партнерських стосунків, обміні виконавським досвідом, умінням триматись на сцені, дозволяє зняти напруження перед виступом тощо. Прикладами таких проектів є: концерт з нагоди святкування 60-річчя факультету початкового навчання (травень 2018 р.), концерти, присвячені вшануванню єврейської, німецької, польської культур, організовані під керівництвом кандидата мистецтвознавства, доцента кафедри мистецьких дисциплін О. Васюти. Цікавим також став мистецько-творчий проект, проведений разом з Чернігівським обласним центром народної творчості «Відгук давнини у сучасному дизайні» (вересень 2018 р.). Результатом спільної роботи викладачів кафедри мистецьких дисциплін НУЧК імені Т.Г. Шевченка та студентів стали проекти, присвячені тижню мистецтв, що відбувся у жовтні 2018 року (НУЧК імені Т,Г, Шевченка); підготовка заходів для школярів та інші.

Ще один напрямок створення мистецько-творчих проектів, пов'язаний з профорієнтаційною роботою. Для їх організації команда студентів та викладачів, розробили план роботи з учнями шкіл міста та області. При цьому, окрім традиційних концертних виступів у ЗСО студентами було запропоновано та впроваджено такі форми: проведення флеш-мобів серед шкіл м. Чернігова (2018 р.), організація ігор з учнями, розробка тематики тренінгів для учнівської молоді, спрямованих на визначення мистецько-творчих нахилів.

Висновок. Отже, важливою складовою підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва є їх залучення до проектної діяльності, яка сприяє розвитку самостійності, відповідальності, креативності, дозволяє набути практичного досвіду, зокрема у сфері розробки,

постановки й організації музично-виховних заходів різних видів. У Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка творча робота студентів здійснюється у таких напрямках: підготовка мистецько-творчих проєктів у межах вивчення навчальних дисциплін, у зв'язку з концертно-виконавською діяльністю, із виявом режисерських ініціатив, участю у профорієнтаційній роботі. У цьому процесі значну роль відіграє організація спільної діяльності викладачів та студентів, що характеризується такими особливостями: підтримка студентських інтересів, уважне ставлення до їхніх креативних ідей, створення доброзичливої атмосфери, «м'яке» керівництво з боку викладача. Подальші розвідки дослідження проблеми стосуються активного поєднання проєктної діяльності з традиційними формами підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Література:

1. Джонс Дж. Методы прогнозирования. М.: Мир, 1986. 524 с.
2. Дьюї Дж. Демократія і освіта. К. : Академвидав, 2002. 252 с.
3. Гитман Е. Проект в образовательной области «Технология». *Школьные технологи*. 2002. №6. С. 136-137.
4. Лук'янова Л. Технологія організації проєктної діяльності. *Імідж сучасного педагога*. 2009. № 10. С. 16-21.
5. Петрова І. В. Проектування в соціально-культурній сфері: Навчальний посібник. К.: Вид-во КНУКіМ, 2007. 372 с.
6. Ростовський О.Я. Методика викладання фахових дисциплін у системі музично-педагогічної освіти. *Проблеми мистецької освіти : збірник науково-методичних статей*. Ніжин : Видавництво НДУ ім. М.Гоголя, 2008. Вип.2. С. 5-12.
7. Шмальгаузен И. К. Пути и закономерности эволюционного процесса. М., 1983. 360 с.